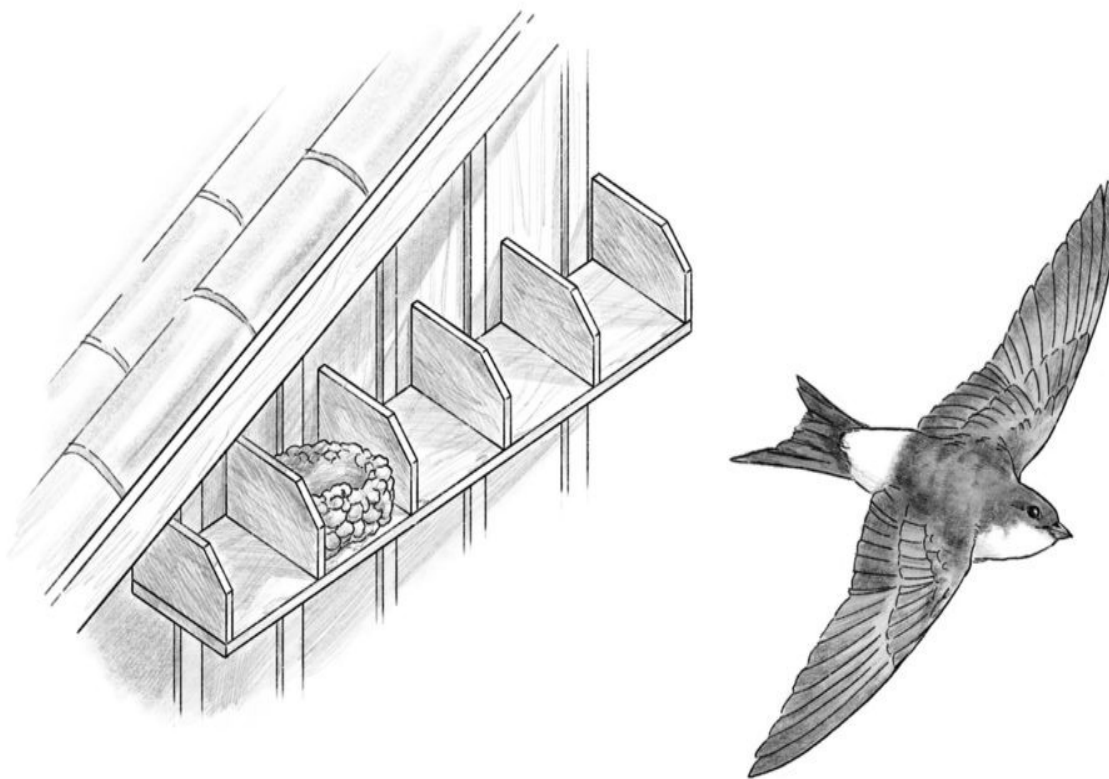

Biologiska mångfaldens dag 22 maj Allt färre hussvalor - du kan hjälpa till

Hussvala. Illustration: **Filippo Vanzo**

Varannan hussvala har försvunnit i Sverige sedan år 2000. En av anledningarna är bostadsbrist – något du kan hjälpa till med.

Det finns två svalor (tornseglare tillhör en egen familj) som lever nära människan – ladusvala och hussvala. Den förstnämnda känns igen på en heltäckande mörkblå rygg och långa stjärtspröt medan hussvalan har en stor vit fläck ovanför stjärten som saknar de långa spröten hos ladusvalan.

Arterna skiljer sig också åt på en annan viktig punkt. Ladusvalan verkar inte minska nämnvärt i Sverige, men för hussvalan ser det "jättedåligt" ut. Det säger Niklas Aronsson, redaktör för Birdlife Sveriges medlemstidning *Vår Fågelvärld* och författare till flera böcker om fåglar, däribland "Mata fåglar" och "Holkliv".

– På 20 år har hussvalan backat med 51 procent och de senaste tio åren är nedgången 19 procent. Det ser likadant ut i resten av Europa. Anledningarna är flera. Dels födan – det finns färre insekter i jordbrukslandskapet där de födosöker. Det påstås också att det kan vara försämringar för dem på övervintringsplatsen i södra Afrika, men jag tror att det är gissningar. Det finns

också färre lämpliga platser för deras häckning nu och så har de mindre möjlighet att bygga sina bon om de väl hittar en lämplig plats.

Det sistnämnda har en koppling till det förändrade klimatet. Hussvalor "murar" sina egna bon med hjälp av lera och i takt med att det blir allt torrare i våra marker får de svårare att få tag på våt lera att mura med.

Hussvala. Foto: Erik Hansson

En annan faktor som Niklas Aronsson märkt av är ren boförstörelse av människor.– Hussvalor är en av få arter som är beroende av oss. Det är extremt sällsynt med hussvalor som häckar i naturliga miljöer. I stort sett alla häckar under exempelvis hustak. Men vi människor har generellt en låg tolerans för fåglar. Under de få månader som hussvalan är i Sverige för att häcka anses den förorena vid våra hus och människor förstör deras bon.

Han berättar om ett aktuellt exempel i närheten av hans arbetsplats i Torslandaviken i Göteborg. Det fanns en liten koloni på 10-15 par, men det var i närheten av butiker och en dag hade butiksägarna gått samman och förstört bona och satt upp taggar så att inte hussvalorna kan häcka.

Niklas Aronsson anser att det är omöjligt att säga vad som är den huvudsakliga drivande kraften bakom hussvalans minskande antal, men de flesta rapporter verkar vara överens om att de hittar allt mindre att äta och att de har allt svårare att häcka. De behöver fler småvatten och de miss- gynnas av det industrialiserade jordbruket med allt mindre variation i landskapet.

Förutom att skapa förutsättningar för att de ska hitta mer föda – till exempel genom att öka den biologiska mångfalden och gynna insekter – hur kan man

underlätta för hussvalan att häcka i närheten?

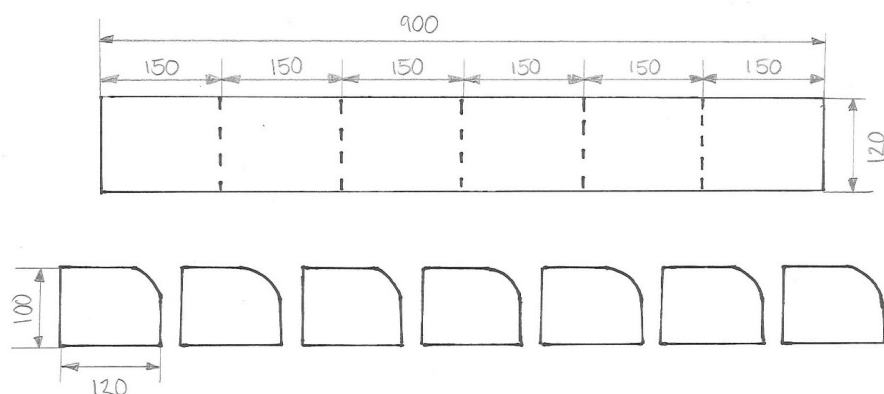
– Du kan hjälpa dem med att sätta upp bon. Men gör det på rätt ställe där hussvalor finns i området. Det kommer inte börja häcka hussvalor i en holk om de nästan aldrig ses på platsen. De vill också gärna ha insektsrika marker och föredrar kust- och jordbrukslandskap framför skog eller inne i städer. Niklas Aronsson berättar att hussvalorna är väldigt ortstroga. I en studie kunder forskare konstatera att 12 procent av hussvalorna som lämnar en koloni på hösten återvänder till samma bo under sommaren. Över 30 procent kommer tillbaka till samma hus som de häckade på och ytterligare över 30 procent kommer till samma område. Det innebär att nästan 3 av 4 hussvalor återvänder till samma plats som förra året.

Att se till att det finns lämpliga boplatser i områden som hussvalor trivs i är därmed viktigt. Men exakt hur de ska hjälpas på bästa sätt är lite oklart i den litteratur som finns. En holkmodell som ofta används (se nedan) är en enkel platta med korta väggar som avgränsare. Men då måste hussvalorna hitta lera i närheten att bygga med. En möjlighet är att placera ut lera och hålla den fuktig under perioden när hussvalorna bygger sina bon (maj-juni). Eller ännu bättre – att ha en damm med lerig strandkant. Då hittar hussvalorna både bomaterial och föda.

Ett alternativ som visat sig fungera på vissa håll är att sätta upp färdiga skålformade bon. De finns att köpa i butik och kan även tillverkas själv där man viker ihop heltäckningsmatta så att de bildar en halv boll med ett hål. Enligt brittiska fågelföreningen RSPB kan det underlätta att kladda lera på väggarna och att sätta upp holkarna åt norr eller öster.

Mycket är dock okänt om vad hussvalorna föredrar. Kan de häcka i en stor kokosnöt som delas på mitten, förses med en öppning och hängs upp?

– Det vore spännande om någon testar olika holkar och ser vilka som de bedömer som intressanta. Tänk bara på att det måste häcka hussvalor i området för att det ska fungera, avslutar Niklas Aronsson.

Ritning: länsstyrelserna